Editorjal

PATRICK SAMMUT

Illum bosta jitkellmu dwar il-biża' li l-Malti bħala lsien jispiċċa, anki minħabba l-influss bla kontroll ta' barranin li deħlin fil-gżejjer tagħna u l-idea li ladarba hemm l-Ingliż allura huwa obbligu tagħna li nikkomunikaw magħhom b'dan l-ilsien internazzjonali minflok ninsistu fuq il-fatt li huma huma li għandhom jitgħallmu l-ilsien Malti jekk iridu jgħixu u jaħdmu f'pajjiżna. Minkejja din il-biża' u paradossalment, hemm moviment totalment oppost: qed nirreferi għan-numru kbir ta' pubblikazzjonijiet li kull sena qed joħorġu għad-dawl, u dan fl-ilsien Malti. Dawn huma kotba li jintrabtu ma' ġeneri u suġġetti differenti: ir-rumanz, il-poeżija, in-novella, ir-riċerka, l-arti, l-istorja, u bosta oqsma oħrajn.

Kamp ieħor li dejjem qed jissaħħaħ mal-passa taż-żmien hu dak tat-traduzzjoni. Kienu u għadhom joħorġu bosta xogħlijiet letterarji barranin ta' kittieba magħrufa u inqas magħrufa maqlubin għall-ilsien Malti. Fost dawn hemm għadd ta' traduzzjonijiet importanti u interessanti ħafna li ladarba għadda bosta żmien minn fuqhom spiċċaw *out of print* u għalhekk diffiċli ferm li ssibhom. Waħda minn dawn huwa l-ktieb ta' Silvio Pellico *Le mie prigioni* li oriġinarjament ħareġ bit-Taljan fl-1832, imma ġie maqlub għall-Malti minn Valentin V. Barbara O.P. fl-1965 bl-isem ta' *Għaxar Snin Ħabs*. Inħoss li pubblikazzjonijiet bħal dawn huma ġawhar li m'għandhomx jintilfu fid-dlam tat-tnessija, imma għandhom jiġu individwati u mogħtija ħajja mill-ġdid minn djar tal-pubblikazzjoni lokali bil-għajnuna ta' fondi apposta.

Fuq nota oħra... Jekk hu veru li l-ilsien Malti qed jingħata l-ġenb fil-kuntest tal-istituzzjonijiet tal-Unjoni Ewropea, u dan bl-iskuża li nistgħu faċilment ninqdew bl-Ingliż li huwa t-tieni lingwa uffiċjali tagħna, allura verament qed isir minn kollox biex neqirdu dan il-wirt li jmur lura iktar minn elf sena. U ironikament qed inkunu aħna stess - kemm hawn fil-gżejjer fejn ngħixu, kif ukoll lil hinn minnhom - li qed nikkontribwixxu biex il-veru ilsienna ma jibqax! Iġġilidna kontra forzi barranin kbar fil-passat u dan biex il-valuri li kbirna magħhom ma joħodhomna ħadd. Kien hemm saħansitra minn tilef ħajtu minħabba f'hekk. Biex imbagħad, fis-seklu 21 qed nagħmlu ħafna agħar minn meta konna maħkumin mill-barrani: inbaxxu rasna u nużaw ilsien li verament mhux tagħna imma ta' eks ħakkiema tagħna bl-idea li hu l-ilsien dinji, filwaqt li nbaxxu u noqtlu kompletament dak li hu tagħna, l-ilsien Malti, ilsien uniku fil-kuntest Ewropew.

Waħda mis-soluzzjonijiet hija din: jiżdiedu l-lezzjonijiet fl-ilsien Malti matul il-ġimgħa; il-lezzjonijiet li kienu jsiru bil-Malti jibqgħu jsiru bil-Malti fil-klassijiet minkejja n-numru ta' studenti barranin li qed jiżdied jum wara jum; ninsistu li dawn tal-aħħar jagħmlu l-almu tagħhom u jitgħallmu mill-iktar fis ilsien art twelidna ladarba l-ġenituri u l-gwardjani tagħhom għażlu pajjiżna. Marbuta ma' dan hemm il-bżonn li t-tfal u ż-żgħażagħ jiskopru iktar is-sabiħ tal-qari u l-qrubija u l-kontenut tal-libreriji pubbliċi fl-irħula tagħhom li joffru eluf ta' kotba varjati b'ilsna differenti, fosthom il-Malti. Din l-imħabba lejn il-ktieb u l-librerija għandha titwieled mid-dar imma tissaħħaħ fl-ambjent tal-iskola, u dan iseħħ jekk l-għalliema tal-lingwi, fuq kollox tal-ilsien Malti - imma mhux biss -, jingħataw iktar ħin u flessibilità in relazzjoni ma' suġġetti oħrajn li llum hemm il-perċezzjoni li huma iktar neċessarji u importanti ladarba jsarrfu f'iktar flus. Ma ninsewx: il-ktieb jista' faċilment jingħata bħala rigal lil min inħobbu u nirrispettaw.

IL-PONT jixtieq L-GĦID IT-TAJJEB lill-qarrejja u l-familjari u ħbieb kollha tagħhom.